

Asia: VN/18255/2021

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva työryhmämietintö

Ehdotusta koskevat yleiset huomiot

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten sisällöstä.

-

Ehdotuksen vaikutukset

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Erityisesti teitä pyydetään lausumaan niistä mahdollisista vaikutuksista, joita ei ole esityksessä otettu huomioon.

-

Vahingonkorvauslain muutosehdotukset

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne vahingonkorvauslakiin ehdotetuista muutoksista.

Rahoitusvakausvirasto (RVV) on luottolaitosten ja sijoituspalveluyhtiöiden kriisinratkaisusta vastaava viranomaisena Suomessa. RVV vastaa talletussuojasta ja ylläpitää huoltovarmuustilijärjestelmää.

RVV kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä.

RVV pyytää kiinnittämään huomiota IMF:n Suomea koskeviin tammi-helmikuussa 2023 julkaistuihin arvioihin (Finland: Financial System Stability Assessment, Finland: Financial Sector Assessment Program – Technical Note on Crisis Management and Resolution, ns. FSAP-arvio). IMF on arvioinut valtion vahingonkorvaussäännöksiä ja virkamiesten asemaa. Arviossaan IMF suosittelee, että suomalaisten pankkikriisien ratkaisuun osallistuvien virkamiesten suoja oikeudenkäyntitilanteisiin parannettaisiin kansainvälisten standardien tasolle. IMF:n viittaamilla standardeilla tarkoitetaan muun muassa International Association of Deposit Insurers -järjestön (IADI) Core Principles -standardien periaatetta 11. IMF suosittelee, että lainsäädäntöä selkeytettäisiin tältä osin.

Suosituksen mukaan virkamiestä vastaan nostettujen kanteiden ei tulisi menestyä tilanteissa, joissa ei ole kyse rikollisesta toiminnasta tai vilpillisessä mielessä tehdystä laiminlyönnistä. Lisäksi suosituksen mukaan oikeudenkäyntikulujen lopullisen vastuun ei tulisi olla virkamiehellä. IMF on arvioinut oikeudellista suojaa koskevan suosituksensa aikataulutarpeeksi lähitulevaisuuden ja keskipitkän aikavälin (1-3 v, 3-5 v). FSAP-arvio toistetaan viiden vuoden välein ja IMF tulee arvioimaan antamiensa suositusten edistymistä seuraavassa FSAP-arviossa.

Pankkikriisitilanteissa viranomaisilta vaaditaan julkisen vallan käyttöä tavalla, joka on julkiselle vallalle jossain määrin poikkeuksellista. Kriisitilanteessa puututtaisiin mahdollisesti laajasti sijoittajien omaisuuteen. IMF toteaa, että viranomaisten on voitava hoitaa pankkikriiseihin liittyvät tehtävänsä ilman kanteiden uhkaa. Kriisitilanteen päätöksenteko tapahtuu paineessa, jossa päätöksentekoon saatetaan yrittää vaikuttaa voimakkaastikin. EU:ssa on havaittu, että pankkikriisitilanteissa kanteita on nostettu hyvin paljon.

Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 1 momentti)

-

Muun yhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 2 momentti)

RVV:n huomiot kohdistuvat nykyisen VahL 3 luvun 2 §:n 2 momentin standardisäännökseen. RVV pyytää kiinnittämään huomiota IMF:n Suomea koskevaan FSAP-arvioon (Finland: Financial System Stability Assessment, Finland: Financial Sector Assessment Program – Technical Note on Crisis Management and Resolution). Arviossaan IMF suosittelee, että suomalaisten pankkikriisien ratkaisuun osallistuvien virkamiesten suojaa oikeudenkäyntitilanteissa parannettaisiin. Suosituksen mukaan virkamiestä vastaan nostettujen kanteiden ei tulisi menestyä tilanteissa, joissa ei ole kyse rikollisesta toiminnasta tai vilpillisessä mielessä tehtyyn laiminlyöntiin. Lisäksi suosituksen mukaan oikeudenkäyntikulujen lopullisen vastuun ei tulisi olla virkamiehellä. IMF:n suosituksella voidaan tunnistaa yhtymäkohtia kumottavaksi ehdotetun standardisäännöksen kanssa.

Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 4 §)

-

Kannekiellon kumoaminen (voimassa olevan lain 3 luvun 5 §)

RVV pyytää kiinnittämään huomiota IMF:n Suomea koskeviin arvioihin (Finland: Financial System Stability Assessment, Finland: Financial Sector Assessment Program – Technical Note on Crisis Management and Resolution). IMF on arvioinut valtion vahingonkorvaussäännöksiä ja virkamiesten asemaa. IMF suosittelee nyt kumottavaksi ehdotetun kannekiellon tyyppisiä rajoitteita pankkikriisejä hoitavia virkamiehiä vastaan nostettuihin kanteisiin ja jossain määrin kumottavaksi ehdotettuun kannekieltoon nähden pidemmälle meneviä suojamekanismeja.

Viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 3 §)

RVV:n arvion mukaan ehdotettu pykälä voi lisätä merkittävästi RVV:n toimivaltuuksien käytön yhteydessä vahingonkorvauskanteiden ja virhe- tai laiminlyöntitilanteissa

vahingonkorvausvastuiden määrää. RVV:n toimialalla virheellisen tiedon antaminen taikka tiedon vanhentuminen tai väärinymmärtäminen voi johtaa mittaviin taloudellisiin vahinkoihin. RVV:n antamilla tiedoilla voi olla esimerkiksi vaikutusta markkinoilla toimivien sijoittajien toimintaan ja mahdollisessa kriisitilanteessa sijoittajille voi aiheutua merkittäviä tappioita RVV:n toimien seurauksena.

RVV:n tulkinnan mukaan ehdotetussa pykälässä tarkoitetulla tavalla virheellistä tietoa ei olisi tieto siitä, miten viranomainen on arvioinut tulevansa käyttämään toimivaltuuksiaan, vaikka viranomainen toimivaltansa puitteissa toimiikin aiemmasta arviostaan poikkeavalla tavalla. Tästä huolimatta on mahdollista, että ehdotettu pykälä kasvattaisi RVV:n antamaan tietoon liittyvien kanteiden määrää tällaisen tiedon osalta. RVV:n toimintaan kohdistuu entistä enemmän vaatimuksia avoimuuden lisäämisestä. Käytännössä usein tämä tarkoittaa sitä, että tietoja tulisi antaa siitä, miten RVV arvioi käyttävänsä julkista valtaa kriisitilanteessa. IMF esimerkiksi suosittelee, että RVV julkaisisi tiedot siitä, miten se tulisi kriisitilanteessa toteuttamaan sijoittajan vastuuta ja käyttämään kriisiratkaisuvälineitä. Tiedon antaminen näistä voivat vaikuttaa siihen, millaisia sijoituspäätöksiä markkinoilla tehdään. Siitä huolimatta, että RVV tulee tällaisia tietoja antaessaan korostamaan sitä, että mahdollisessa kriisitilanteessa RVV voisi käyttää kaikkia sen lakisääteisiä toimivaltuuksiaan, on riski siitä, että RVV:n antamaa tietoa tulkitaan sitoumuksena toimia kriisitilanteessa tietyllä tavalla.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 7 §)

RVV pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että säännöksen suhde muihin hyvityksiin on selkeä. RVV pitää kannatettavana ehdotettua toissijaisuutta niin, että loukkaus hyvitetäisiin ensisijaisesti muilla oikeussuojakeinoilla. RVV:n toimialalla hyvitys, jonka kanssa ehdotetulla 7 §:llä on liittymäpintaa, on kriisiratkaisudirektiivin 2014/59/EU 73 artiklan ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisiratkaisusta annetun lain 1194/2014 13 luvun 1 §:n mukainen suoja toimi, jonka mukaisesti osakkeenomistaja tai velkoja ei saa joutua huonompaan asemaan viraston tekemien kriisiratkaisutoimenpiteiden johdosta kuin mitä hän joutuisi selvitystilan tai konkurssin seurauksena (niin sanottu no creditor worse off -periaate). Kyseisen luvun 2 §:n mukaan osakkeen tai osuuden omistaja tai velkoja on oikeutettu korvaukseen, mikäli kyseistä periaatetta on rikottu. Korvauksen suhdetta ehdotettuun pykälään arvioitaessa on huomioitava, että kriisiratkaisulaissa säädetty pykälä ei mahdollista hyvitystä koko julkisella vallankäytöllä aiheutetusta omaisuudensuojaan puuttumisesta, vaan korvaus on rajoitettu hypoteettisessa tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä menetettävissä olevaan omaisuuteen. Korvauksen saajalla ei ole mahdollista saada RVV:n päätöksen perusteella menetetyistä omaisuudesta täysimääräistä hyvitystä. Lisäksi on hyvä huomata, että kriisiratkaisussa tapahtuneeseen no creditor worse off -loukkaukseen perustuva korvaus maksetaan yhteisen kriisiratkaisurahaston varoista.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ää ja 7 luvun 1 §:ää koskevat muutosehdotukset.

-

Laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisilain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki rajavartiolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Rahoitusvakausvirasto - Reima Letto, ylijohdajan sijaisena; Fanni Teinilä, juristi; Mari Rantamaula, hallinnollinen juristi